

Innspill vedr. prisregulering av fjernvarme

AF Energi / Enaktiva
1. februar 2023

Oppsummering

- Offentlig og objektiv regnskapsstatistikk viser at fjernvarmevirksomhet ikke har hatt urimelig god fortjeneste siste 10-15 år. Betydelige infrastrukturinvesteringer for å gjøre det mulig å utnytte overskuddsenergi er lett å overse når meningsytrere kun ser på råvarepris på avfall og sammenligner mot strømpris i en ekstrem situasjon. Det påligger NVE et spesielt ansvar å rådgive OED om realitetene over tid her.
- Kundegruppers opplevelse av urimelighet er tett knyttet til tilknytningsplikt og opplevd innlåsning. De store fjernvarmenettene er bygget ut under beskyttelse av tilknytningsplikten til nå, og videre utvikling kan godt baseres på frivillighet og konkurranse fremfor tvang. Det bør åpne for mer situasjonstilpasset og bilateral prisregulering i nye anlegg. Bare på den måten sikres rasjonell omlegging fra direkte strøm til varmeformål.
- Det vil fortsatt være behov for en objektiv prisreferanse, spesielt for fjernvarmeanlegg med konsesjon og etablerte kundeforhold:
 - Referanser basert på selvkost eller andre råvarer enn strøm har store ulemper;
 - Enkle, generelle modeller vil virke urimelige for mange anlegg, og gi økt risiko for at samfunnsmessig riktige anlegg ikke blir lønnsomme
 - Mer avanserte modeller som skal fange opp ulikheter i forutsetninger godt nok, vil bli irrasjonelt kompliserte og langt verre enn f.eks. inntektsrammen for (mer homogene) nettselskap
 - Strømprisen er både en objektiv og innarbeidet referanse, og den representerer den mest reelle alternativkostnaden for fjernvarmekunder. Alle kundene har et forhold til denne prisen, og om den ikke er enkel å forstå for alle er den faktisk vesentlig enklere enn alternativene (!)
 - Celsio m.fl. sine innspill om å innføre en demping av prisutslaget ved unormale strømpriser fremstår som en rimelig, gjennomførbar og forståelig tilpasning av Energilovens §5
- Det er skapt betydelig politisk risiko i varmebransjen siden høsten 2021. Både strømstøttens utforming og Vistas anbefaling er signaler som svekker interessen for å investere i nye anlegg. Rapporten Energibalansen 2018 viste at kun 3% av husholdningene og 25% av tjenesteytende sektor varmes opp med fjernvarme. **Varmebransjens bidrag til mer omlegging er knyttet til to helt overskyggende drivere; Utsikter til avkastning og moderat risiko.**

Hvorfor vurderes en annen modell for prisregulering?

1. Prisstruktur for strøm har blitt kompleks. Vanskelig for kunder og regulator å overvåke at fjernvarmen holder seg under samlet strømpris?

Kommentarer

- Hvis Vistas pristaksmodell skal forenkle prisovervåkingen, vil den måtte bli en sjablong som i liten grad fanger opp ulikhetene i varmeanlegg;
 - Eies eller leies lokaler? Hva om lokalet brukes til ulike formål? Hvordan allokeres kostnader for anlegg som også kjøler, med ulike kjøleprofiler?
 - *Ulikhetene og kompleksiteten er beskrevet nærmere på siste side*
- Skal pristaksmodellen bli rettferdig må den bli mer kompleks enn inntektsrammemodellen for nettselskaper, fordi:
 - Inntektsrammen / selvkostbasert modell passer til homogene nettselskap med absolutte monopoler
 - For en vesentlig mer sammensatt fjernvarmebransje blir modellens korrelasjon med egne kostnader uforutsigbar (politisk og regulatorisk) og kompleks => skaper nytt byråkrati og tilfører risiko som virker investeringshemmende
- Det fremstår langt enklere å innføre tiltak som forenkler sammenligning mellom lokal strømpris og fjernvarmepris:
 - Kreve at fjernvarmeaktører – etter en overgangsperiode – må oppgi effekttopper for kundene, eller på annen måte legge til rette for enklere sammenligning mellom egne priser og lokal strømkostnad (inkl. det lokale nettselskapets effektmodell)
 - En mulig løsning kan være en enkel digital kalkulator for sluttkunde der det plottes inn prisområde, nettselskap, energibruk og effektforbruk. Kunde får automatisk ut en makspris som sier om det er over strømpris. Periodeoppløsning i tråd med det lokale nettselskapets tariffing. Kan hostes av NVE / Elhub.

Hvorfor vurderes en annen modell for prisregulering?

2. En varmepris som følger strømprisen samsvarer ikke med selvkost for fjernvarme?

Kommentarer

- Vistas pristaksmodell basert på varmepumper vil bare følge selvkost for varmepumpebaserte anlegg over et 10-års glidende gjennomsnitt – ikke måned for måned. Det er en vesentlig frikobling fra løpende kostnader som ikke kan påvirkes:
 - Krever driftskapital for å kunne bufre når den løpende strømprisen (inn) er høy. For et konkret selskap AF Energi er medeier i, Billingstad Energi, ville kapitalbehovet økt med ca. MNOK 3, som er mye ift. årsomsetningen i 2022 på MNOK 5,5
 - Når strømprisen er lav, kan normert pristak for varme bli høyere enn strømkostnaden; Vil kundene fortsatt velge bare fjernvarme, får vi en ny form for opprør spesielt fra de mest «innlåste» kundene, og vil kundene i slike perioder innrette seg for å bruke direkte strøm? Vil leietakere eller boligkjøpere forvente at utleier eller utbygger tilbyr fleksibilitet mellom fjernvarme og strøm slik at de kan velge det billigste?
 - Vistas pristaksmodell frikobler varmeprisen fra situasjoner med energiknapphet; I perioder med strømknapphet vil ikke høye strømpriser slå inn på varmeprisen og forbruket når det virkelig behøves
- Logikken om at varmeprisen skal følge selvkost bryter med etablerte markedsmekanismer. Strømprisen følger heller ikke selvkost. Det gjør heller ikke olje, gass, elektronikk, biler, legemidler, etc.
- Reguleringen er basert på beskyttelse mot monopol og innlåsning, men strøm er alltid et alternativ, ofte på kort sikt hvis effekt nok, og uansett over tid. For å redusere innlåsningseffekten bør en vurdere å avvikle tilknytningsplikten og generelt legge til rette for at den beste løsningen for hver enkelt lokasjon kan velges. For å sikre kundene mot utnyttelse, kan en beholde pris for strøm som tak.

Hvorfor vurderes en annen modell for prisregulering?

3. Strømpris som pristak overfører urimelig gevinst til fjernvarmeaktører?

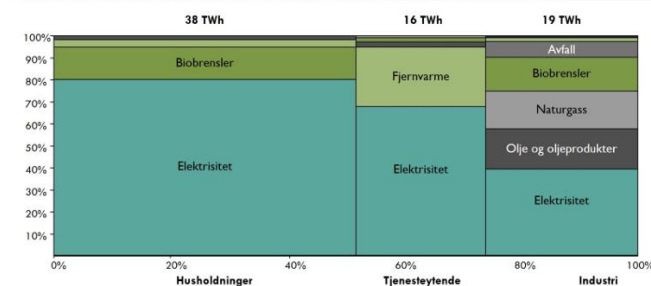
Kommentarer

- Vistas anbefaling indikerer at fjernvarme har vært urimelig lønnsomt. Vistas kurver forteller IKKE at fjernvarmen har tjent for godt – bare at Vistas forslag til modell ville ha gitt lavere priser for fjernvarme
- Celsio la ifm. innspillmøtet hos NVE 20.01.23 frem statistikk som viste at totalkapitalrentabilitet (ROA) før skatt til de 20 største fjernvarmeselskapene i gjennomsnitt har vært 4,9 % de siste 10 årene.
- Multiconsult la frem resultater fra en datainnsamling som viste at selvkost for varmepumpeanlegg er vesentlig høyere enn i Vistas rapport. Tallene fra datainnsamlingen stemmer med våre egne erfaringstall fra spesifikke anlegg.
- Det bør fremkomme tydeligere at fjernvarmekunder ikke er eksponert for prissvingninger time for time. For våre anlegg som avregner med månedssnitt for Elspot, innebar det 25% kostnadsreduksjon på Elspot-leddet i 2022 for sluttkunde, da mer av forbruket var i høypristimer enn når Elspot var lav
- Investeringsstøtte fra Enova har vært nødvendig for å få etablert fjernvarme i Norge, og mange mulige anlegg er fortsatt ikke realisert fordi støtten ikke har vært tilstrekkelig / anleggene har ikke vært lønnsomme.
- Det er skapt betydelig politisk risiko i varmebransjen siden høsten 2021. Både strømstøtten utforming og Vistas anbefaling er signaler som svekker interessen for å investere i nye anlegg. Rapporten Energibalansen 2018 viste at kun 3% av husholdningene og 25% av tjenesteytende sektor varmes opp med fjernvarme. **Varmebransjens bidrag til mer omlegging er knyttet til to helt overskyggende drivere; Utsikter til avkastning. Moderat risiko.**

Dersom det virkelig ikke er politisk akseptabelt at fjernvarmeaktører har gode marginer, må en heller angripe «problemet» på en måte som ikke reduserer nyutvikling av varmeanlegg. En modell kan være at et årsresultat som over siste x år er høyere enn en terskelverdi skal deles med kundene med en definert brøk. Kan kun gjelde for anlegg som med tilkjent tilknytningsplikt. Det vil også utløse byråkrati og ha ulemper, men i langt mindre grad enn en modell der alle typer anlegg skal fanges opp av en sjablong.

Elektrisk oppvarming er fortsatt klart størst i Norge

Kun 3% av husholdninger varmes opp med fjernvarme, 25% av tjenesteytende sektor

Kilde: Energibalansen 2018 (SSB (2019)), Asplan Viak, Oslo Economics. Tilført energi i TWh. Kategoriseringen følger SSBs statistikkinnføring. «Avfall» betegner avfall som brukes i industrien til oppvarming. Spillvarme er inkl. varme fra avfallsforbrenning.

Hvorfor vurderes en annen modell for prisregulering?

Utdyping av kommentar på side 3 om varmeanleggenes kompleksitet og ulikheter

Varmepumpeanlegg er svært ulike, og en selvkostsjablong kan gjøre mange ønskede anlegg uaktuelle

- AF Energi har levert et titalls energisentraler med varmepumper i løpet av de siste 5 årene
- Bestykningen er ulik for hvert anlegg; Noen benytter sjøvannsoptak, noen benytter grunnvann mens mange baseres på bergvarme
- Omfanget som vår kunde skal ta ansvar for er ulikt; Noen bygger kun varmepumpen mens andre står for spiss- og reservelast (når anlegget enten er nede eller behovet overgår varmepumpens kapasitet) / noen bygger distribusjonsnett, andre ikke / noen bygger gasstank, fordamper og kjel selv mens andre får gass i levert på rør / noen har spesielle beredskapskrav som avtales med kunden.
- Skal alle disse variantene inngå i selvkost-statistikken, eller skal de filtreres basert hvilke kriterier. Skillene nevnt over er ikke binære, de finnes i varianter over hele skalaen. Grenseskiller for hva som hører til og ikke bli nødvendigvis komplekst å praktisere.

Forventningene til virkningsgraden og lønnsomheten er ofte overdrevet, og skaper misoppfatninger

- Ved å dimensjonere varmepumpen for ca. 50% av det høyeste beregnede effektbehovet, kan man normalt dekke ca. 90% av energibehovet. Det er normalt den levetidsøkonomisk optimale dimensjoneringen. De siste 50% på effekt utgir kun 10% av energimengden, og suppleres med andre energikilder (spisslast) for å dekke høye temperaturer på de kaldeste dagene og de siste gradene for varmt tappevann. En varmepumpe med virkningsgrad 3, gir normalt **systemvirkningsgrad** rundt 2 når spisslast og pumpeenergi medregnes
- Drift av varmepumper innebærer ikke bare faste kostnader, det er også risiko for havari og problemer som gir dårligere virkningsgrader. Denne risikoen er vanskelig å prise ved beregning av varmepumpe som alternativkostnad. Kostanden kan variere stort fra år til år, og innebære store enkeltbeløp som må dekkes.
- Dersom misoppfatningene underbygges ytterligere av en for enkel selvkostsjablong, øker det risikoen for at det etableres nye anlegg av uerfarne aktører med feil forventninger. **Det tjener verken kundene, momentet i omleggingen fra strøm til varme eller oss som entreprenør.**